

Pravica vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

Uredniški in upravnški prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

CHICAGO, ILL., PETEK, 7. JUNIJA (JUNE 7), 1935. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 111

Socialisti zahtevajo amendiranje ustave v smislu delavskih pravic

Eksekutiva socialistične stranke začela kampanjo v tem pravcu. Krzycki urgira delavske unije, naj podpro amendment delavskih pravic, ki odvzame vrhovnemu sodišču diktatorsko oblast. Sodišče si je samo vzelo moč, da lahko ubija kapitalistom neljube zakone. Gibanje za drugi kontinentalni kongres

Chicago. — Leo Krzycki, predsednik eksekutivne socialistične stranke in podpreds. Amalgamated Clothing Workers unije, je pred organizirano delavstvo na kampanjo za amendiranje zvezne ustave v interesu splošne delavske in socialne zakonodaje. Učenci in druge organizacije urgirajo na kampanjo za nov zvezni amendment delavskih pravic, ki bi sestavil pokojni Hillquit in katerega je predložila zbornica pennsylvanskega kongresa na predlog Wilsonove, socialistične stranke iz Readinga.

Predsednik socialistične eksekutivne stranke je nazval zvezno vrhovno sodišče za "diktatorstvo devetih", katero morajo poraziti silne mase delavstva in farmarstva.

Vrhovno sodišče si je vzelo moč, katere mu ni ustajala konvencija nikdar dala. Bil bi predsednik Roosevelt pravi voditelj, bi enostavno hotel priznati uzurpacije te sedmičnega vrhovnega sodišča njegovih naslednikov. Od vrhovnega sodišča bi zahteval, naj ustavno določbo, ki mu določa, da proglašajo zvezne zakone za neustavne. Tega sodišče ne more storiti.

Socialistična stranka ni bila zadovoljna z NRA. Navedli smo mnogim točkam, ki temu je pa ob nekem čar reprezentirala voljo pretežne ameriške ljudstva. In samopasno oviranje ljudske po devetih sodnikih opravičeno, da smatrajo se politični sistem za "nacionalno (bogus) demokracijo." Dalje je rekel, da bo socialistična stranka pričela s kampanjo za amendiranje zvezne ustave, kar naj bi kongresu omogočilo sprejemanje kakršnihkoli zakonov za protekcijo delavstva in socialno zavarovanje. Poleg tega je tudi za nadaljnji amendment, po katerem bi bilo zvezno vrhovno sodišče zabranjeno proglašati zvezne zakone za neustavne.

Druge možnosti v zvezi z akcijo vrhovnega sodišča, ki je obsegala zavražjo NRA in Frazierjev farmarski zakon ter delavce, je možnost sklica novega kontinentalnega kongresa. S sprejetjem NRA je to delavce in farmarje, ki so zdaj na ga bodo zopet izločili.

Eksekutiva kongresa se je že začela za sklicanje novega zbornice, ki naj bi se vršilo v Washingtonu prihodnji mesec. Nam bo določen v prihodnjih tednih, kakor hitro vodilni funkcionarji doznajo, kaj stori eksekutiva Ameriške delavske federacije, ki je bila tudi povabljena, naj se federacija pridruži kontinentalnemu kongresu, o čem naj skliče zborovanje delavskih in farmarskih organizacij.

Unija prenehala z opozicijo proti Wagnerjevemu osnutku

New York. — Unija za civilne svobode je obvestila senatorja Wagnerja in kongresnika Conneryja, da se je njeno članstvo z referendumom izreklo za takozvani Wagnerjev osnutek za nov delavski odbor, vsled česar Civil Liberties unija preklicuje svojo opozicijo. Kot organizacija ni zdaj ne za ne proti osnutku.

To je "strategičen" umik unije, ki je bila z več strani kritizirana radi svoje opozicije proti Wagnerjevemu načrtu.

Teror nad rudarji v Pennsylvaniji

Brutalnost policije proti stavkarjem obsojena

New York. — Civil Liberties unija pravi v svojem preliminarnem poročilu, da ji niso znane tako velike brutalnosti s strani državne policije v kakšnem industrijskem boju kakor jih je odkrila njena preiskovalna komisija v rudarskem boju na antracitu. Komisija je zaslila 43 prič, od katerih so bili mnogi rudarji, ki so obvezani radi napadov državnih kozakov.

"Evidenca o neopravičeni brutalnosti je bila pretresljivo razvidna," pravi komisija. "Kolikor nam je znano, ni šla policija še v nobenem industrijskem konfliktu tako sistematično preko svojih postavnih moči kakor v tej štirimesečni stavki pri Glen Alden Coal kompaniji.

"Rudarji, ki so se v zgodnjih jutranjih urah prikazali pred svojimi domovi in bili radi tega osumljeni mirnega piketiranja, so bili neusmiljeno pretepli, aretirani in odgnani v barike, kjer so jih barbarsko mučili po načinu tretje stopnje. Noben izgovor ne more opravičiti pretepanja žen, tretje stopnje v ječah, aretacije in hišne preiskave brez postavnega dovoljenja ter brutalno teroriziranje. To so metode kakšne fašistične, ne pa demokratične vlade."

Komisija pravi, da je bilo na zahtevo šerifa Kniffena poslanih več sto državnih kozakov v okraj Luzerne in piketiranje v praksi skoraj zabranjeno.

Sweitzer vržen s silo iz urada!

Upri se je oboroženi sili

Chicago, 7. jun. — Robert M. Sweitzer, okrajni blaginjak in okrog 30 let demokratska luč v Chicagu, je bil sinoči z oboroženim silo vržen iz svojega urada, ko ni hotel podati ostavke. Ob štirih popoldne je potekel ultimatum okrajnega odbora, da mora Sweitzer plačati primanjkljaj \$414,129 ali odstopiti, toda Sweitzer ni ne plačal niti ni hotel oddati urada. Nato so poklicali šerifa, a Sweitzer se je upri tudi njemu. Do polnoči je šerif Toman s svojimi pomočniki oblegal blaginjski urad in grozil z bombami solzavkami, nakar je Sweitzer odprl vrata in odšel silno razkačen z grožnjo, da se maščuje pred sodiščem. Njegova afeta bo izročena veleporoti.

Angleški parlament dal Indiji samovlado

London, 6. jun. — Angleška zbornica je včeraj sprejela zakon samovlade za Indijo.

Zahtevajo izredno konvencijo ADF

Cikaška federacija pravi, da je konvencija potrebna

Chicago. — (FP) — Cikaška delavska federacija je na svoji konferenci soglasno sprejela sklep, da William Green takoj skliče izredno konvencijo Ameriške delavske federacije, ki naj bi izključno razpravljala o novi situaciji, katere je nastala, ko je zvezno vrhovno sodišče uničilo zakon NIRA in razveljavilo vse industrijske pravilnike. Delegatje, ki so se udeležili konference, so silno kritizirali tudi uradnike državne delavske federacije, ki so se izrekli za zvišanje kupčijskega davka.

Delegatje so bili soglasno mnenja, da mora delavstvo pritiskati na kongres, da sprejme Wagnerjev zakonski načrt in o snutek glede skrajšanja delovnega tedna na 30 ur v vseh industrijah. S tem so podprli Greenove apel, ki ga je naslovil vsem federaciji pridruženim unijam in v katerem jih je pozval, naj v tem smislu informirajo člane kongresa.

Nekateri delegatje so poročali, da so čikaški magnati pričeli uvajati dolge delovne ure in znižavati mezde. Uslužbenci čikaških veletrgovin so informirali konferenco, da so bile izjave lastnikov, da ne bodo reducirali mezd, čeprav je vrhovno sodišče razveljavilo pravilnike, le slepilo javnosti. Marshall Field & Co., največja veletrgovina v Chicagu, je že znižala minimalno mezdo \$14 na \$9. Boston Store, druga veletrgovina, je podaljšala delovnik za pol ure. Gotovo je, da bodo temu zgledu sledile druge trgovine in industrijska podjetja.

Številne izjave industrijskih baronov, katere objavlja časopisje in v katerih naglašajo, da ne bodo reducirali mezd in podaljšali delovnih ur, so le obljube, katerim delavstvo ne sme verjeti, so poudarili delegatje. Take slovesne obljube so izrekli tudi ob pričetku krize, ko je predsednik Hoover pozval industrije na washingtonsko konferenco. Par tednov po tej konferenci so pozabili na obljube in pričeli trgati mezde na splošno.

Delavski odvetniki, ki so se udeležili konference Čikaške delavske federacije, so argumentirali, da bo smrtni udarec, katerega je vrhovno sodišče zadalo zakonu NIRA, stimuliral organiziranje delavcev, ker se unijški voditelji ne morejo več zanašati na točko 7 A zakona o novih, čeprav ni sodišče razveljavilo te točke.

Angleški parlament dal Indiji samovlado

London, 6. jun. — Angleška zbornica je včeraj sprejela zakon samovlade za Indijo.

IZ STAVKOVNE SITUACIJE V CLEVELANDU

Stavkarji zaprl pet tovarn

MESTO JE UNIJSKA TRDNJAVA

Cleveland, O. — (FP) — Bill so časi, ko je bil Cleveland "odprto mesto" kolikor se tiče unionizma. Razen stavbinskih delavcev, cestnih železničarjev in deloma oblačilne industrije je bil unionizem nepoznan. Prva leta krize se je tudi v oblačilno industrijo naselila "odprta delavnica."

Zadnji dve leti se je pa situacija popolnoma spremenila. Iz "odprtega" mesta je Cleveland postal najbolje organiziran industrijski centrum. Seveda ne brez viharov stavk. Openšapsko podjetniško asociacijo z njenim profesionalnim štrajkolomcem W. Frew Longom na čelu je v veliki meri zasenčila Clevelandka delavska federacija, ki se je v zadnjih dveh letih izkazala za eno najbolj militantnih centralnih unij v deželi.

Zadnji stavkovni val, ki je zajel nad deset tisoč tovarniških delavcev, se še ni polegel in je še vedno nad pet tisoč delavcev v stavki. Poleg nekaterih starejših stavk je v glavnem prizadele pet tovarn v petih različnih industrijah, kjer stavkarji skrbijo, da so vrata zaprta.

Ze več tednov se bje boj pri Industrial Rayon korporaciji, kjer so piketi držali skoke več dni v tovarni. Po štirih dneh stradanja v oblegani tovarni se jim je končno posrečilo pobegniti.

Zadnji teden je mestni sodnik McMahon priskočil na pomoč družbi in izdal strogo sodnijsko prepoved proti mašemu piketiranju. Stavkarjem je dovolilo le po dva piketa pri vsakem vohodu. Ker se niso zmenili za njegov diktat, je nekaj dni pozneje obsodil sedem stavkarjev v zapor po deset dni in \$100 globe vsakega, dva druga pa vsakega na deset dni in \$200 globe. Med temi je tudi predsednik krajevnih unij. Unija je vložila priliz za novo obravnavo.

Stavkarji, 1200 po številu, zahtevajo zvišanje mezd, starostne pravice, kontrolo nad priganjstvom in priznanje unije.

Tudi Natl. Carbon Mfg. kompanija, kjer je zastavkalo 1500 delavcev pod vodstvom Dry Battery Workers Federal Union 1931, je prisiljena držati vrata zaprta. Da prepreči izbruh stavke v drugi tovarni, ki je majhna, je delavcem zvišala plače za štiri cente na uro.

Stavka tisoč delavcev je ponovno izbruhnila tudi pri Ad-

(Dajle na 3. strani.)

Velika politična zmeda v Franciji

Kabinetna kriza še ni rešena

Pariz, 6. jun. — Pierre Laval je danes ponovno sprejel mandat z obljubo, da bo imel organizirano vlado do jutra.

Pariz, 6. jun. — Francoski fašisti, organizirani v "Legiji ognjenega križa", so danes zagrozili s pučem. Njih vodja Rocque je danes zjutraj v Amiensu mobiliziral 4000 svojih pristašev in 650 avtov in avtostrukov za "pohod v Pariz".

Pariz, 6. jun. — Na Francoskem se pojavlja kaos. Republika je še vedno brez vlade in na pariških ulicah je veliko vrvenje množic, ki demonstrirajo proti teli ali oni stranki. Navali na banke za zlato, zlasti na državno banko, ki so včeraj dosegli višek, se danes nadaljujejo, vmes se pa pojavljajo nemiri in izgrede na vseh koncih in krajih.

V prejšnji noči je množica rojalistov navallala na postlopie lista "Petit Journala" in pobila vsa okna na njem. Ta list zagovarja devalvacijo franka. Posebno je nemirna klerikalna reakcija, katere zavezniški so rojalisti in razne fašistične organizacije. Večje in manjše demonstracije se ponavljajo pred parlamentom. Vse policijske rezerve so v aktivni službi.

Pierre Laval je včeraj vrnil mandat za sestavo vlade. Laval je skušal pridobiti socialiste za levčarsko vlado, toda socialisti so mu dali tako trde pogoje (takojšnje socializiranje zavarovalnic in vseh glavnih industrij v Franciji, reorganiziranje državne podpore za brezposelne, kontrola nad bankami itd.), da je pustil vse skupaj. Nato je bil pozvan Herriot, naj poskusi s sestavo koalicijske vlade s centrom, a tudi on je obupal. Predsednik Lebrun se je potem obrnil na bivšega mornaričnega ministra Francois Matrija, ki je začel konferirati z raznimi političnimi voditelji.

Hrvaška opozicija bojkotirala Belgrad

Zandarji ustrelili na daljna dva kmeta

Bor, Jugoslavija, 6. jun. — Zandarji so včeraj streljali v množico 300 kmetov in ustrelili dva ter ranili trinajst. Kmetje so zahtevali odškodnino od francoskih lastnikov tukajšnjega bakrenega rudnika za pokvarjeno letino vled strupenih hlapov, ki se razširjajo naokoli, toda doslej niso nič. Nato so organizirali protestne demonstracije.

New York. — Dnevnik New York Times je 3. junija prinesel brzojavno poročilo iz Zagreba, da so se tega dne zbrali v Zagrebu poslanci opozicije in pod predsedstvom dr. Vladimira Mačka soglasno sklenili, da ne pojdejo v narodno skupščino. Ta sklep je bil storjen iz razloga, ker je Jeftićeva vlada pri zadnjih skupščinskih volitvah ogoljufala opozicijo za veliko število glasov.

Tega dne so se tudi po vsej Hrvaški razširili letaki, ki so pozvali kmete, naj stopijo v generalni štrajk v znak protesta proti lažnjivim uradnim poročilom o volilnem rezultatu.

(Na podlagi končne uradne poročila, ki je bilo objavljeno šele 22. maja, brez malega tri tedne po volitvah, je Jeftićeva vladna lista dobila 1.746.982 glasov, dr. Mačkova lista opozicije pa 1.076.345; na Hrvaškem, v Dalmaciji in Primorju je Mačkova lista odnesla večino. Na Slovenskem je zaradi abstinence klerikalcev in socialistov volilo manj ko polovica (46%) volilcev. Na temelju tega rezultata je vlada odločila, da njena lista dobi 303 poslance, opozicija pa samo 67.)

ZVEZNI DISTRIKT DOBIL SOCIALNO ZAVAROVANJE

Nižja zbornica sprejela brezposelnostno zavarovanje

OSNUTKA SPREJETA BREZ DEBATE

Washington. — Nižja zbornica kongresa, ki je ob enem zakonodajna in administrativna oblast za zvezni Kolumbijski distrikt, je te dni skoraj brez vsake debate ali opozicije sprejela dva zakonska osnutka v interesu delavstva v tem distriktu. Sprejeta sta bila v šestih minutah — nekaj, kar bi komaj pred dvema leti ne mogel nikdo pričakovati.

Prvi zakon določa starostne pokojnine, drugi obligatno brezposelnostno zavarovanje. Penzijski predlog je predložila kongresnica Mary Norton iz New Jerseyja, predlog za brezposelnostno zavarovanje pa kongresnik Henry Ellenbogen iz Pennsylvanije (oba demokrata).

Oba zakona stopita v veljavo s prihodnjim januarjem. Pod penzijski zakon pride od 1200 do 1600 oseb, ki so stare 66 let ali več in potrebne "relifa, podpore ali pomoči". Zakon ne določa nobenega zneska, ampak prepušča vso stvar komisiji, ki naj podpora določi po potrebi.

Bolj liberalen kakor Rooseveltov načrt je tudi Ellenbogenov zakon za brezposelnostno zavarovanje. Nekateri pristaši tega zavarovanja pravijo, da lahko služi pomembnim državam za nekakšen model. Krije vse delavce v zveznem distriktu, oziroma vsa podjetja s štirimi ali več delavci.

V zavarovalni sklad bodo delodajalci prispevali tri odstotke od izplačane mezd in nadaljnjo tretjino vplačane vsote bo prispevala distriktna vlada. Delavci ne bodo prispevali nič.

Podpora je določena po lestvici, ki znaša največ \$15 na teden in traja 26 tednov na leto. Do enajst nadaljnjih tednov so upravičeni delavci z večletno službo. Podpora za samskega brezposleca bo znašala 40% od plače, za družinske očete — ali matere — pa do 65%, toda v nobenem slučaju več ko \$15 na teden.

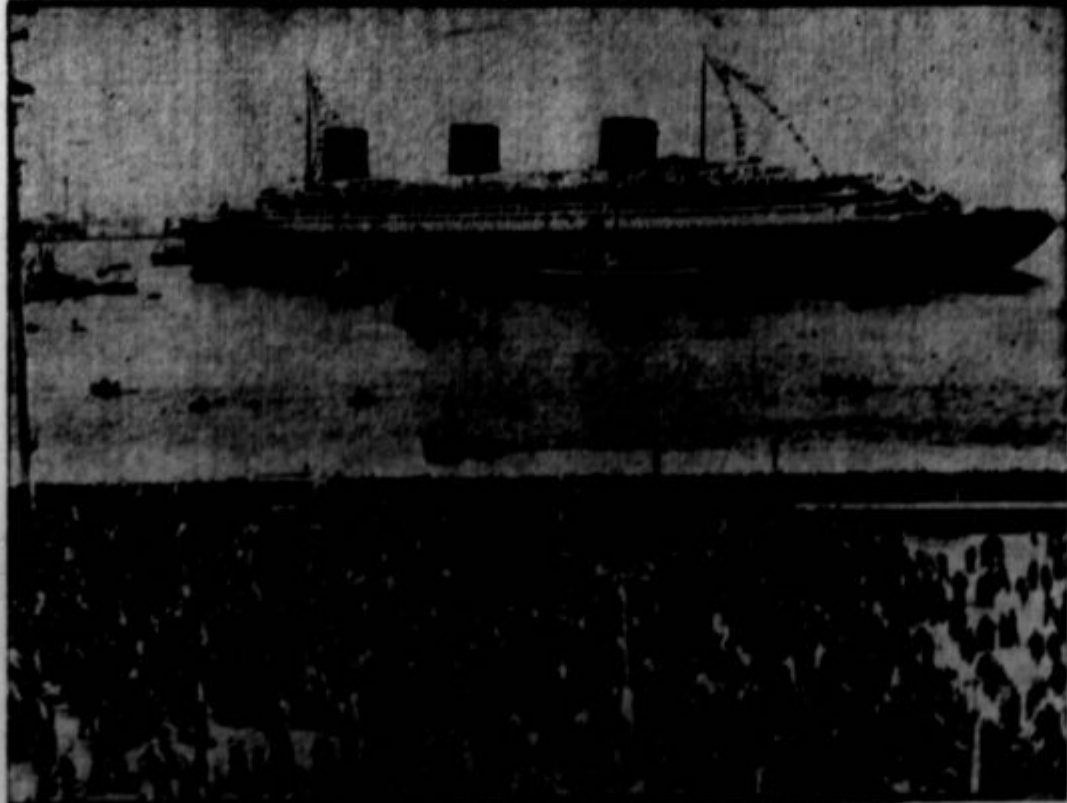
Kaišek mora iti, pravijo Japonci

Japonski diktator diktira kitajskemu diktatorju

Sanghaj, 6. jun. — Takaši Sakai, šef generalnega štaba japonskih čet v severni Kitajski, je včeraj naznanil v Tientsinu, da maršal Kaišek, vodja kitajske vlade v Nankingu in kitajski vojaški diktator, mora iti v pokoj. Tako je zaključilo poveljstvo japonske armade. Nadalje je rekel Sakai, da bo japonska armada prisilila Kaišeka, da razpusti vse vojaške garnizije in vse javne in tajne politične organizacije v severni Kitajski ter se odreče pravicam do tega dela Kitajske.

Austrofasiisti zahtevajo nagajko za nacije

Dunaj, 6. jun. — "Abendzeitung" — glasilo fašističnega Heimwehra — predlaga, da v bodoče naj avstrijska sodišča obsodijo vsakega Hitlerjevca na šibanje. Zaporne kazni prav nič ne pomagajo in vsi zaprti naciji se razglajajo za mučenike. Pomagalo pa bo, piše ta list, če bodo vsakega aretirane nacija dobre pretepli in izpustili.

Nov francoski parnik Normandie, o katerem pravijo, da je največji na svetu.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Zdravstveno dravstvo (izven Chicago) in Kanado \$5.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Cienro \$7.50 na leto, \$4.50 na pol leta, \$3.50 na četrt leta.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, Chicago and Cienro \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Gene signatur po dogovoru. — Rokopisni dopisi in nenarodninski članki se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (držice, povesti, drame, pesmi itd.) se vračajo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštne znamke.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communications and illustrated articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse kar ima stik s listom:

PROSVETA

2457-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Dnevne beležke

Milwaukee, Wis. — Včasih, "kadar sem pri denarju", si privoščim dva tukajšnja kapitalistična dnevnika. Seveda, človek mora prezreti cele strani navadnih čenč, toda vmes pa se nahajajo novice in poročila globokega pomena za človeka, ki zna misliti in presojati.

Tako imam pred seboj sedaj mešana poročila, zbrana iz teh časopisov v zadnjih dveh mesecih, poročila, ki govore cele knjige.

Abesinska vlada nima strahu pred Japonci. Japonska je tisoče milj daleč od Abesinije, poleg tega pa ima Japonska prevelike naloge na Daljnem vzhodu, da je Abesinija ne zanima drugače kot dežela, s katero lahko doseže dobrikanosne trgovske zveze.

Pa so prišli zastopniki japonske vlade, zelo prijazni, postrežljivi in gostoljubni. Stopili so v zveze z merodajnimi možmi abesinske vlade in jim z vso spretnostjo izvežbanih trgovcev predložili tisoče izdelkov japonske industrije. Rekli so prepričevalno, kot bi bili njih najboljši prijatelji: Kaj pa imate vi za prodati?

Imamo kavo, za katero ne moremo najti dovolj obširnega trga, imamo pa tudi vodne sile, rudokope, zlato, srebro itd.

Dobro, vse to kupimo od vas, oziroma zamenjamo za naše izdelke, predvsem za riž, tekstilno blago in svilno — če potrebujete takole še kaj postrani — strojne puške, zračna letala in drugo, smo vam tudi na razpolago.

To se je dogodilo še pred onim časom, ko je svet zvedel, da ima Italija svoje "civilizatorične" naloge v Abesiniji. Potem pa so Japonci našli v srecu Abesinije velikanosno jezero z obširnimi močvirji, kraje torej, kjer bi pridelovanje riža fino uspevalo. Nekaj mesecev kasneje je že bilo v teh krajih naseljenih 10,000 Japoncev. V tistem času pa so Japonci doma že uživali ceneno abesinsko kavo, Abesinci pa so spoznali, da je riž zelo dobra jed.

Da pa novi prijatelji niso ostali pri rižu in kavi, je samoumevno. Francoska vlada tudi ni protestirala, ko so ji Japonci začeli plačevati poštene cene za prevoznjo blaga po francoski železnici, ki vodi 500 milj daleč v srecu Abesinije, do glavnega mesta.

Med tem časom pa je abesinska vlada pokazala Mussoliniju, da se baš ne briga mnogo za njegove grožnje. Francoska in angleška vlada svari Rim. Sama na svojo roko pa je Anglija pokazala duceju zobe dokaj odločno. Gobezaču sicer ni posebno prijetno pri srecu, toda težka kriza doma ga sili, da blufa še dalje.

V nedeljo 2. junija — Milwaukee Journal: Ameriški poslanik v Italiji, Breckenridge Long, se nahaja na potu v Washington, da osebnostno poroča predsedniku o položaju v Evropi. Predno je odpotoval je imel posebno konferenco z Mussolinijem in Suvichem.

In potem, med vrstami: Med Italijo in Anglijo vlada globok nesporazum glede Abesinije. Laški časopisi pikejo izzivalno proti Angliji. Dnevnik Il Tevere v Rimu je priobčil sramotilno karikaturu. — Anglija, tako trdijo v Rimu, množi svoje armade v Somaliji, ki je angleška posest in meji ob Abesinijo.

Medtem pa se vrši mobilizacija v Italiji v čedalje večjem obsegu.

Milwaukee Sentinel, 3. junija: Medtem, ko Mussolini grozi abesinskemu kralju, mobilizira ogromno armado, se pripravi z Ligo narodov in pravi drugim državam, naj gredo k vragu, je poslala gospa Velika Britanija par svojih zelo spretnih in zelo uljudnih sinov k abesinskemu kralju, kateremu so rekli prav prijazno: Kaj pa, če bi se mi nekoliko zainteresirali tukajle v vaši sosesčini — oni, veste, si ne bodo upali, da bi nam stopali na kurja očesa.

Dobra ideja, so odgovorili Abesinci. — Imenitno! In Velika Britanija je dobila vse pravice

v pokrajini velikega jezera Tsana, katerega pa bo rabila — se le kasneje enkrat.

Tetka Britanija je spet dobila nekaj, ne da bi izstrelila — na svoje stroške — eno topovsko kroglo, medtem ko jih bo izstrelil Mussolini na stotisoče, pa ne bo dobil niti močvirja.

V pokrajini jezera Tsana se začnajo viri reke Nile, ta reka pa namaka bogate, velike pokrajine, kjer grade Angleži ogromne vodne naprave. Sicer pa bodo stroji za te naprave zgrajeni v Ameriki, kot se glase zadnja poročila.

V sredo, dne 5. junija (Sentinel): Italija je odposlala zopet večje oddelke svoje armade v Afriko, poleg delavcev in ogromne množine vojnihi potrebščin. — Trideset italijanskih vojakov je bilo ubitih po abesinskih četah, ki so napadle italijansko stražo ter ukradle tisoče glav živine.

V drugem poročilu isti dan: Italijansko časopisje je še ostreje napadlo angleško vlado. Nesporazum med Anglijo in Italijo se poglablja.

Časopisi ne omenja, kako malo se brigajo v Londonu za laško jezo.

Dotične ogromne vodne naprave za namakanje zemlje in reguliranje reke Nil bodo stale težke milijone in Anglija se prav dobro zaveda, da ima vse prednosti v teh krajih, ter da ji Italija ne bo nikdar nevarna. To pa je, kar zagotavlja poraz Italije v Abesiniji — in še mnogo več.

V današnji izdaji Prosvete je priobčena med običajnimi zanimivostmi zopet novica, ki bi mi drugače ne prišla pred oči — ne brez posebnega iskanja. Sovjetske plantaže v centralni Aziji. Poročano je to kot navadna vest, toda ima neizmerno važno ozadje, kar se vidi iz končnega stavka, ki se glasi: Rusija pa prihaja do prve besede v bombazni, ki igra v svetovni politiki drugo vlogo za petrolejem.

Kako resnične so te besede! Ze površina študija razmer, ki vladajo danes v bombaznem prapranju, nam to potrjuje. Toda čim globlje se človek poglablja v ta problem, ki je svetovnega pomena, tem večji bo doči kaos se mu odpira pred očmi.

Bombaz in z njim seveda tekstilna industrija je tista sila, ki povzroča svetovna nasprotstva med Anglijo, Japonsko, Italijo in tudi Francijo. Prodiranje Japonske v Afriki — ogromna angleška tekstilna industrija se nahaja v boju za življenje in smrt z japonskim prodiranjem.

Bombaz igra ogromno vlogo pri prodiranju Japonske v Kini. Italijanske tekstilne industrije životarijo samo s pomočjo državne subvencije in ker so delavci primorani, da se zadovoljijo s suženjskimi plačili, da se omogoča konkurenca z Japonci. (Da hodi milijone Italijanov razcapanih, to ne šteje.)

V Abesiniji, v Egiptu, v ogromnem delu Afrike splošno, igra bombaz glavno vlogo — in petrolej.

Rusija pa je vrgla že pred leti velik del svojih silnih energij baš na to polje. Turkestan in vse neizmerne obsejne pokrajine, pred leti še puščave ali prazne planote, polne mrčesa in banditov, so začele igrati v tem vprašanju orjaško vlogo. In to se ne vrši pod iniciativo privatnega kapitala, temveč sovjetske vlade, ki dosega z mirnim prodiranjem daleč v Azijo in Afriko velike uspehe.

Tako imamo pred seboj orjaški boj, ki ni več boj izključno kapitalističnih sil in monopolov, temveč boj med propadajočim starim družabnim redom, ki se bori za prestiž, oziroma ostanki istega proti sili, kateri pripada bodočnost — socializmu.

Urednik Prosvete bi izvršil zelo hvaležno delo, če bi temu velikemu problemu posvetil daljši članek.

— F. N.

Z obiska v Penni

Windsor Heights, W. Va. — V tej okolici se dela po pet dni v tednu, ampak nihče ne more dela dobiti, ker ga ni.

Na 2. junija se je vršila veselica društva št. 353 SNPJ. Bilo je zelo vroče in ljudstvo dobro razpoloženo. Okrog šestih zvečer pa je pričelo deževati in piknikarji so se razšli domov vsi premočeni. Upamo, da se bodo vsaj stroški krili.

Na 30. maja smo šli v West Newton, Pa., na veliko veselico westmorelandske federacije društev SNPJ. Najprej smo obiskali Krefeta, potem pa Kobetove. Iskreno se zahvaljujem vsem za postrežbo. Nato smo šli v Slovensko dvorano, ki je bila domala že polna ljudstva. Prišel se je program z godbo in petjem, nato so pa sledili govori. Glavni govornik je bil br. Fred A. Vider, tajnik SNPJ, ki je napravil na navzočih dober vtis in njegov govor ter vzpodbujanje je bilo na mestu. Apeliral je posebno na mladino, naj se ne straši dela, ampak naj gre naprej z delom, dokler je čas. On je mož, ki se zaveda, da zastopa delavce in je ponosen na to, zakar mu gre vsa čast. Slišala sem od mnogih navzočih, da se jim je njegov govor dopadel.

Na omenjeni prireditvi je nastopila z deklaracijo tudi mladenka Jane Fradel iz Latroba. Izvrstno je pogodila "Ančko in Janeza". Poleg tega je apelirala na mladino, naj se ne straši dela, temveč naj gre odločno naprej za SNPJ, ki je delavska organizacija. Vsa čast tej mladenki! Njene besede so bile zelo lepe in upamo, da se bodo naše mladine tudi prijele. Nastopil je tudi Anton Zornik, ki je zelo dober govornik. On govori v korist delavstva. Če bi bilo več takih govornikov, bi bilo dobro. Za njim je nastopil pevski zbor iz West Newtona in zapel par lepih pesmi, nato pa je dramski klub iz Moon Runa uprizoril Molekovo "Novo igro" ali "New Deal", ki je bila zelo dobro pogodena. Slovenska godba iz Librarija je igrala prijetno komado in vsi so bili z njihovo godbo zadovoljni.

Po končanem sporedu so nas povabili Šinkovi na svoj dom, kjer smo bili deležni okusne večerje, zakar se jim iskreno zahvaljujem. Vrnili smo se na veselico in tam veselili pozno v noč, nakar smo se z mojim bratom podali v Brownsville, kamor smo dospeli pozno ponoči in se odpo-

Newyorški sodnik Samuel Seabury.

filii. Iskrena zahvala za postrežbo in prijaznost njim in vsem na West Newtonu za prav prijetne ure, ki smo jih prebili med njimi. Veseli nas, da smo se udeležili njihove prireditve in se poseselili z znanci in prijatelji. Josephine Hribar, 353.

Naši datumi

Waukegan, Ill. — Na 2. junija se je vršil prvi koncert našega novoustanovljenega pevskega zbora SND. V šestih mesecih se je ta zbor naučil pod vodstvom Paula Šiflerja 20 pesmi. Pevec in pevk je okoli 40. Peli so jako dobro, da, izborno. Uspeh je bil jako dober kot za začetek. Pričakujemo, da nas zopet razveselite s petjem enkrat v jeseni.

V nedeljo 9. junija popoldne bo odprte balincaje na novih alejah SND. Več nagrad je določenih za zmagovalce. V dvorani bo pa ples, ako bo komu predlo-gočasno odznan. Žejni in lačni bodo na zahtevo postreženi. Dobrodošel vsak koder pride. Vstopnine ni itak nobene.

Dne 4. julija se bo vršil piknik SND. Kje in kako, bomo že še poročali.

Na 4. avgusta se bo vršil piknik soc. kluba št. 45 JSZ na Stanovnikovi farmi.

Na vse te prireditve opozarjamo rojake, da se pripravijo. Za odbor, M. J.

Poročilo in zahvala

Milwaukee, Wis. — Kar se tiče dela, se z njim tudi pri nas ne moremo pohvaliti. Srečnega se lahko šteje oni, ki ima stalno delo; med Slovenci je malo tako srečnih.

Nikdar ne bom pozabil mojega 47. rojstnega dneva na 24. maja t. l. Na spreten način so me izabili iz mojega doma. Vse to je uredil moj bratranec Martin Welorsek, moja spremljevalka pa me je nagovorila, da sem šel z njo v mesto, med najino odsotnostjo pa so na mojem domu pripravili presenečenje, katerega sem bil deležen čim sem se vrnil domov. Trenotno sem se prestrašil, da še nikdar tako, kmalu pa se je to spremenilo v veselje. Navzočih je bilo mnogo znanih obrazov, mize so bile lepo pogrnjene in vse pripravljeno za gostitvo.

V imenu moje družine se vsem skupaj najiskrenejše zahvaljujem za presenečenje, požrtvovalnost in darila, Pinkovi godbi pa za veselo komade ter vsem ostalim za izredno prijeten večer med veselo družbo.

John Speh, 16.

O pikniku in delu

Library, Pa. — Društvo Roza Luxemburg št. 386 SNPJ priredi piknik dne 16. junija na novem prostoru, zvanem Turkey Foot Place, last Jakob Zupančiča. Nahaja se eno miljo od Librarija. Vabljeni ste vsi od blizu in daleč. Pričetek piknika ob 2. popoldne. Svirala bo dobra godba in odbor bo pripravil vse potrebno, da ne bo nihče lačen ne žejen. Torej na svidenje 16. junija na pikniku našega društva!

Delavske razmere v tej naselbini so slične onim v drugih naselbinah. Bosse priganjajo uboge delavce, da delajo skoro zastoj ali za nizko plačo. Razlika je le ta, da sedaj premore manj tehta kot je pozimi. Nekateri ro-vi so zaprti, drugi pa obratujejo en dan do tri dni v tednu. V naši naselbini Mine No. 10 pa obratujejo s polno paro. Kako dolgo, nihče ne ve.

S. Rhotia, 386.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Broughton, Pa., J. D. — Potres v Ljubljani je bil 14. aprila 1895. Letos je preteklo 40 let od tistega hudega potresa.

Baker v jetrih

Spektralna analiza obhaja letos svojo letnico. Sicer so že kakšnih 40 let prej ugotovili, da so spektralni črti in kemično ravo žareče snovi, a šele Kirchhoff in Bunsen sta spravila to odkritje v pravo metodo in kazala, kako ga je uporabiti v vseh mogočih področjih.

Danes skoraj ni namreč področja, v katerem bi se detektivske lastnosti kemične spektralne analize ne dale spridom izkoristiti. Da ne govorimo o pomoči, ki jo je dala pri odvanju novih prvin in pri določanju kemičnega nebesnih teles, kjer je slavila pri triumfe, hočemo navesti le nekoliko uporabnosti te čudežne pomočnice raziskovalčevega duha, ki javnosti niso splošno znane.

Z neko novo metodo, ki jo je sprejel mnogo zdravstvenih zavodov, je mogoče določiti, koliko bakra vsebujejo razni organi. To velja zlasti za jetra, kjer so odkrili, da normalna količina te kovine nabere v njih le med 5. in 15. letom življenja. Takšne analize niso brez pomena, ker je slo n. pr. za šanje, da-li ima škropljenje trt z bakrom, lico in povečana množina bakra v mladosti kakšno ulogo pri nastanku ciroze na jetrih drugih pojavih alkoholizma.

Svinec se nabira, kakor znano, predvsem v kosteh, toda s hrano dovajamo telesu tudi druge kovine, kakor baker, cink, manganc, lezo in srebro. Ze zelo majhne količine zadostujejo kemični analizi s spektralno analizo za določitev količine teh kovin, ki preha v telo. In s tem je mogoče povedati, kaj naj bo hrana v primerih raznih bolezni. Mgan dobimo n. pr. skoraj v vsej rastlinski ni, cin (iz pločevinastih škotel) v ribjih in drugih konservah, svinec v papirki, baker v jem mesu itd.

Zelo važna je postala kemična spektralna analiza za raziskovanje, koliko kovine vsejuje kamenine kakšnega ozemlja. Velik pomen ima to posebno za iskanje zlata in drugih kovin. Vrtalna jedra se dajo brez te preiskavi v presledkih po 10 m, tako da je goče izdelati natančne geokemične globlinske karte.

Poleg metode z Roentgenovimi žarki pridobila v novejšem času kemična spektralna analiza veliko ulogo tudi za raziskovanje rih slik in starinskih predmetov. Ze odlični miligramov zadostujejo, da nam povedo, katne rudnine in koliko jih je v tej in tej bazi tega pa je mogoče sklepati, od kod slika vira, iz katerega časa, da-li ni potvrdjeno, kar je še podobnih vprašanj, ki zanimajo kovnjake. Tudi stare nakite in predmete vsakdanje rabe po muzejih so preiskali s kemično spektralno analizo in so pri tem znali marsikaj zanimivega. V neki južnoški zbirki so zlate predmete iz Bolivije n. spoznali po precejšnji primesi cina, ki ga zlato iz Peruja in Kostarike ni. Nekateri "ti" predmeti sploh niso bili zlati, temveč ize zlitine bronu in srebra, na predgovorinah zaponkah so ugotovili, da so sestavljene iz delov, vsak del pa je bil iz druge zlitine. Mce, ki drže peresa, so vsebovale n. pr. msvinca, da so bile dovolj mehke za pritisk. slej so na ta način preiskali večinoma manj predmete, a ker ostavlja procedura na v le neznatne sledove po obločnem plamenu predmetov s tem ne poškoduje, začnajo kemično spektralno analizo preiskovati tvečje, dragocene predmete, kar nam bo d marsikakšno novo pojasnilo o stari tehn umetnosti in trgovini.

Za nego telesa in kože

Velo kožo lahko osvežimo na tak način: Z čer zrežemo v vodo za umivanje nekoliko kkih ploščic limone. Zgodil se bo čudež. V vodi umito lice postane apert sveže in glad. Seveda se z milom ne smemo umivati obraza.

Mastna koža je od sile neprijetna. Potno je torej, da si natreemo večkrat na dan ob s prerezano limono. To ima dva učinka. Ko ne bo več mastna in licu privoščeno s trenjsijano masazo.

Trudne noge. Kadar so nam noge trudnih namakajmo v topli slani vodi, potlej jih do dobra natrimo s limonovim sokom. Jezik si moramo sleherni jutro krtačiti z premehko zobno krtačko. Cez noč se naba na raskavi površini jezika zelo mnogo slajljivih snovi in klic.

Za osvežitev obraza. Obraz umijemo in osušene ga namažemo s stepenim rumenjakom. Ko se rumenjak na licu osuši, ga izmijemo mlačno vodo, obrišemo in namažemo s belkom. Ko se tudi beljak osuši, umijemo lice mrzlo vodo in ga namažemo z dobro kremo. pomladi in osveži!

Lahko si pa natreemo obraz tudi z mešan moke, mleka in boraksa. Ko se to posuši, umijemo najprej z mlačno, potem pa z mrzlo vodo, nato pa namažemo posušeno lice z belkom. Lica si ne smemo nikoli umivati prevročo vodo, ker koža rada poka in se sveda. Sojedeni niso nikomur v kras. Zlasti ne so črne pike na kožni površini. Pomagati si tako: laneno cunjico namočimo v čisti belcin in zdrgnemo sojedce. Kdor pa bencina trpi, naj si napravi mazilo iz moke, medu, si čez noč namaže s tem mesta, kjer ima sojedce. Zjutraj jih odstranimo z grobo brusilni podjetni!

(Dajte iz prve kolone.)

Zločinski družbi so zločini posameznikov potrebni za business. Vsako lumparijo je treba vnoviti, drug nisl podjetni!

Kongresnik Wright Patman, čigar bonusni nažri je kongres sprejel, a ga je potem Roosevelt vetiral.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALEN ROMAN

— Ampak vseeno so predlagali, da me po-
ženo iz službe. To mi ne dela bridkosti... Na-
veličal sem se seštevati kmete brez kmetij in
tudi ni kedaj...

Izba je izgledala, kakor da bi bil močan hrust
v besnem popadku s ceste butal ob stene, do-
kler se ni znotraj vse raztreslo. Podobe so le-
žale po tleh, oboji so bili odtrgani in so viseli
kakor cunjice, na enem mestu je bila vzdignjena
deska s tal, na tleh pred pečo je bil raztresen
pepel. Mati je zmajala z glavo ob pogledu na
znano sliko in nepremično gledala na Nikolaja,
ki se ji je zdel ves nov.

Na mizi je stal ugašen samovar, nepomita
posoda, klobasa in sir na papirju namesto na
krožniku, kosi kruha so se valjali in drobtine,
knjige in oglice.

Mati se je nasmešnila, in tudi Nikolaj se je
v zadregi zasmejal.

— Sliko razdejavanja sem še izpopolnil...
a to nič ne de, Nilovna, prav nič. Mislim, da
se vrnejo, zato nisem pospravil. A kako ste se
vozili vi?

Vprašanje je težko zadelo njene prsi — pred
njo je stal Ribin, in začutila je krivico, da ni
tako govorila o njem. Sklonivši se na stolu,
se je približala Nikolaju in začela s pripove-
dovanjem pazeč, da ohrani mir in da ničesar ne
pozabi.

— Prijeli so ga...
Obličje Nikolajevo je zatrepetalo.

— Da? Kako?

Mati je zamahnila z roko in nadaljevala, ka-
kor da bi stala pred prestolom pravice in ji to-
žila o trpinčenju človeka. Nikolaj se je naslonil
na naslonjalo, prebledel, ugriznil se v ustni
in poslušal. Počasi je snel očala, položil jih na
mizo in segel z roko po obrazu, kakor da bi si
otiral nevidno pajčevino. Obraz se mu je zostril,
čeljust mu je izstopila, nosnice so zatrepetale
— prvičrat ga je mati videla takega in ustrašila
se je.

Ko je končala, je vstal, hodil po sobi semin-
tja in vtaknil pesti globoko v žep. Potem je
zamrmral skozi zobe:

— Velik človek je... kakšna notranja lepo-
ta! Težko mu bo v ječi, za take ljudi ni tam!
— Pred materjo je obstal in vzkliknil z zvne-
čim glasom:

— Končno so vsi ti komisarji, stražmojstri
samo ničle, palice v rokah pametnega dreserja,
da, da... Ali ubiti je treba žival, če se je dala
premeniti v živino! Ubili je treba steklo svi-
njo!

Vse globlje je skrival roke, zadržujoč svojo
razburjenost, vzlic temu jo je mati čutila in
se je navzela. Oči njegove so postale drobne
kakor noževke špice. Stopajoč po izbi je govo-
ril hladno in jezno:

— Poglejte, kakšna strahota! Peščica glupih
ljudi brani svojo pogubno oblast nad ljudstvom,
pa bi je, davi in uničuje vse... Podivjanost
raate, okrutnost postaja življenjski zakon —
pomislite! Eni bijejo in se obnašajo neakzno-
vni kakor zverine; za žejno naslado po trpin-
čenju bolehalo, za ostudno boleznijo vseh su-
žnje, ki jim je dano na prosto, da izkazujejo
svoja suženjska čustva in svoje živalske nava-
de. Drugi se zastrpljujejo z masčevalnostjo,
tretji, pobiti do otopelosti, postajajo nemi in
lepi... Ljudstvo kvirajo, vse ljudstvo!

Obstal je, prijel se za glavo in stisnil zobe
umolknil.

— Nehote postajaš sam zverina in tem zve-
rinskem življenju! — je dejal tiho.

Premagal je svoj nemir in pogledal skoro
mirno, s trdim bleskom v očeh materi v obličje,
zalito od tihih solza.

— Ampak časa ne smeva izgubljati, Nilov-
na... Dajte, sodružica, kje je vaš kovček?

— V kuhinji! — je odgovorila.

— Pred našimi vrati stoji vohuni — taka
množina se ne bo dala neopazeno odnesti iz hi-
še... skriti jih ni kam, a nocoj, mislim, da
pridejo spet. Ne bi rad, da vas zapro... Ka-
kor mi je žal dela, vse bo treba sežgati.

— Kaj? — je vprašala mati.

— Vse, kar je v kovčegu.

Razumela ga je, in da ji je bilo bridko oko-
lo srca, ji je ponos nad uspehom izval legak
nasme na obrazu.

— Tam ni nič, nobenega lističa! — je de-
jala in začela živahno pripovedovati o svojem
znanju s Čumakovim. Nikolaj jo je poslušal;
izprva je nemirno namršil obrvi, potem se je
čutil, a nazadnje je prekinil njeno pripovedo-
vanje z vzklikom:

— Čujte, to je naravnost imenitno! Taka
sreča!

V zadregi ji je stisnil roko in potihno vzklik-
nil:

— Genili ste me s svojo vero v ljudi... ka-
ko lepa je vaša duša... ljubim vas, kakor bi
svoje rodne matere ne ljubil...

Objela ga je za vrat in ihtela od sreče prit-
nila njegovo glavo k svojim ustnim.

— Momogoče... — je zamrmral vznemir-
jen in zmeden vsled novega čustva — mogo-
če blebetam neumnosti...

Videč, da se je počivil, čuteč veliko veselje
v njem, se je smehljala z mehko radovednostjo;
rada bi bila izvedela, zakaj je zažarel in se
razvil.

— Sploh je čudno! — je dejal in si s tihim,
prijaznim nasmehom mel roke. — Veste, za-
dne dni sem živel zelo lepo — ves čas sem z de-
lavci čital, govoril, opazoval... In v duši so
se nabrala tako... čudovita, zdrava, čista ču-
stva... Kako imenitni ljudje, Nilovna! Kakor
majski dnevi! O delavski mladini govorim —
kreпки, čuteči fantje... polni želje po spozna-
nju... Gledaš jih in vidiš — Rusija bo najjas-
nejša demokracija na zemlji!

Z rokami je potrdil, kakor da bi prisegal;
po kratkem molku je nadaljeval:

— Sedel sem, pisal in — kakor da bi bil ski-
sal in spletnil nad knjigami in številkami...
Skoro leto dni takega življenja — to je glupo...
Vajen sem bivanja med delavstvom in če
sem odtrgan od njega, mi je neprijetno... Ve-
ste, hrepenim po tem življenju... A sedaj
bom zopet živel svobodno, shajal se bom z nji-
mi in se ukvarjal z njimi... Saj razumete —
na zibelki novorojenih misli stojim, pred po-
dobo mlade, tvorne energije. To je preprosto,
lepo in močno vzemirja človeka... Pomladi
se, trd postane in živi bogato življenje!

Zasmejal se je zmehčno in veselo in njegova
radost je prišla tudi materino srce, ki jo je
razumelo.

— In pa — imenitna ženska ste! — je vzklik-
nil Nikolaj. — Velika, mehka sila je v vas...
ki vleče k vam srce... Kako svetlo rišete lju-
di... kakšno dobro jih vidite!

— Vaše življenje vidim, razumem ga, dragi
moj...

— Vas — ljubim... kako čudovito je ljubiti
človeka... kako lepo...

— Vi zbudate ljudi od mrtvih, vi! — je go-
reče zasepetala mati in mu pogladila roko. —
Dragi moj, mislim in vidim, da je treba mno-
go dela, mnogo potrpljenja! Zelim, da ne upa-
dejo vaše sile... Poslušajte torej, kako je bilo
potem... Ženska je tam, pravim, žena Čuma-
kova...

(Dolge prihodnje.)

tujce, ki so jih vtihotapljali čez
mejo iz Mehike. Zato je strogo
pazil na tujce, posebno na Me-
hičane. Tudi mene je natančno
izpraševal o raznih stvareh, ker
je po moji slabi angleščini spo-
znal, da sem prišel iz Evrope.
Pojasnil sem mu, da sem prišel
postavnim potom v to deželo, da
sem komaj par let v Ameriki in
da sem se je za silo naučil an-
gleškega jezika. Ko je spoznal,
da ne lažem, mi je verjel in še
dodal, da me je mislil odpeljati
na priseljeniški urad v Douglas.
Rekel je, da je sedaj vse dobro,
in ko je avtomobil privozil v bli-
žino Bisbeeja, ga je ustavil pred
neko barako, meni je pa rekel,
da sedaj ni več daleč do mesta in
da bom s pešhojo kmalu tam.
Med vožnjo sem se bil toliko
zmedel, da sem bil celo pozabil
na strašno žejo, ki me je mučila.
V prvi trgovini sem kupil ste-
klenico mleka in ga izpil.

Končno sem se znašel v me-
stu med dvema hriboma. Prva
stvar je bila prenočišče, kjer
sem se hotel odpočiti. Sobo sem
dobil v nekem hotelu, za katero
sem plačal 50 centov. V hotelu
sem imel na razpolago kopalni-
co, v kateri sem se pošteno oko-
pal in očistil. Ker sem bil tudi
kosmat ko ogrski čigan, sem se
tudi obril in po temeljitem očis-
čenju sem zopet izgledal kakor
se spodobi. V restavraciji sem
si naročil irskega gulaša in se s
toplo jedjo, ki sem jo že par dni
pogrešal, dobro okrepčal.

Naslednji dan sem se odpra-
vil v eno miljo oddaljeno meste-
ce Lowell, kjer je bil bakren
rudnik in se je delalo s polno
paro. Ko sem stopil pred pisar-
no, je bilo tam že več drugih, ki
so čakali na delo. Delodajalec je
prišel izbirati, in ko je prišla
vrsta name, je hotel vedeti, ako
sem že delal v bakrenih rudni-
kih, kar sem pritrdil. Nato je
zabeležil moje ime ter mi rekel,
naj pridem nazaj naslednji dan
in obljubil mi je, da delo zago-
tovo dobim.

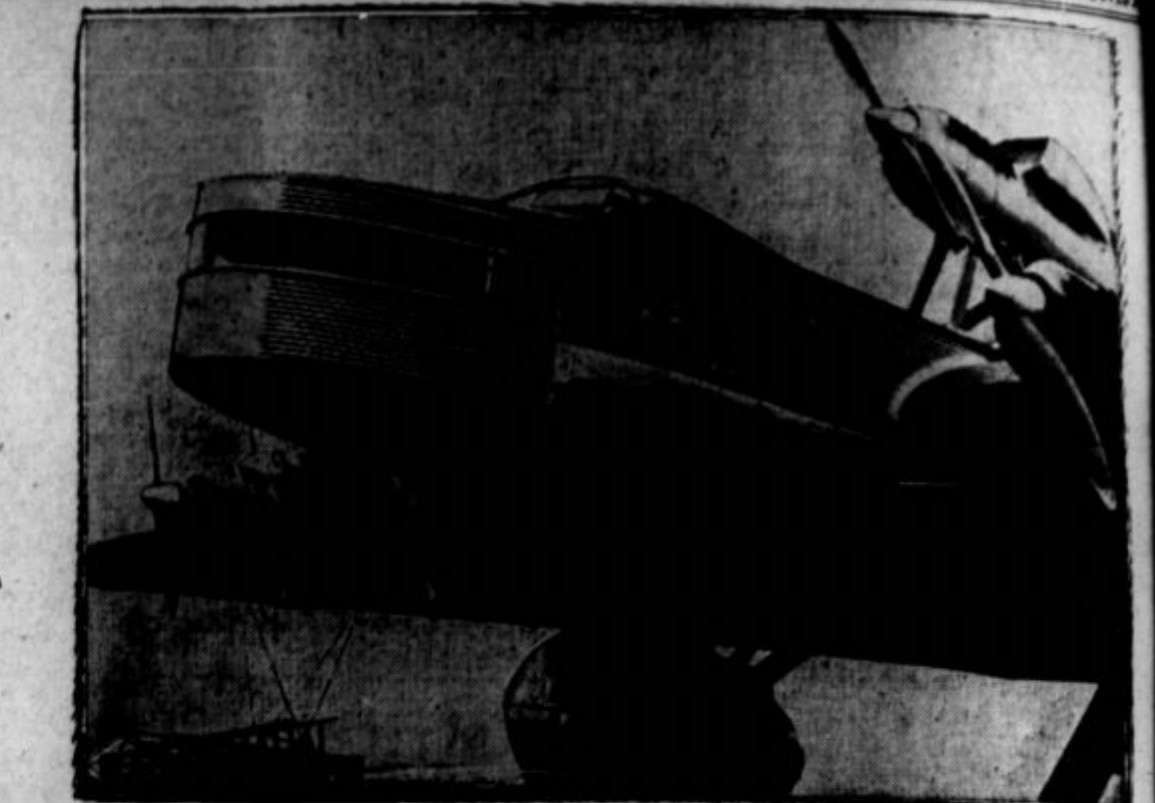
Vrnil sem se v Bisbee ter po-
novno najel sobo v hotelu. Čez
dan sem pohajkoval po mestu in
okolič ter ogledoval puste ari-
zonske kraje. Drugi dan sem šel
zopet k rudniku in spet sem do-
bil odgovor, naj pridem nasled-
nji dan. Tako se je ponavljalo
tudi tretji in četrti dan, toda o-
stalo je le pri obljubi. Zato sem
se odločil, da odpotujem nazaj
v državo Missouri. Do Douglasa,
sem sklenil, se bom vozil z avto-
busom, od tam naprej pa na to-
vornem vlaknu.

Takoj sem odšel na avtobus-
no postajo in vprašal, kdaj bus
odpelje v Douglas. Dobil sem
odgovor, da je pred desetim mi-
nutami odpeljal, drugi bus pa
odide šele drugi dan ob določe-
nem času. Vse je šlo narobe in
tako mi ni kazalo drugega ko
spet najeti sobo v hotelu in pla-
čati 50 centov za prenočišče. Ko
sem se zbudil zarana naslednje-
ga dne, mi je ponovno šinila mi-
sel v glavo, da bi šel še enkrat
pogledat za delo. Šel sem zopet
k rudniku in tisti dan sem delo
tudi dobil. V pisarni so mi po-
vedali, da bom še isti dan začel
delati na nočnem šifitu. Moral
sem iti še skozi zdravniško pre-
iskavo, katero sem preстал. Zve-
čer sem pa že prijel za delo.
Plača je bila \$4.50 za osem ur
dela v bakrenem rudniku.

Delovodja je bil že prileten
mož in po rodu Kanadčan. Moj
posel je bil nakladanje rude v
vozičke. Vročina je bila huda,
da sem moral na vsakih deset
minut prenehati s delom in se
odpočit. Kar zadušiti me je ho-
telo in nikoli si ne bi bil mislil,
da je tako vroče v bakrenih rud-
nikih v Arizoni. Drugi rudarji
so laglje prenašali vročino, ker
so se ji privadili. Delo sem na-
meraval še pustiti, a me je de-
lovodja premestil h kontraktne-
mu delu. V novem prostoru sem
dobil nekega Finca za tovariša.
On je vrtil luknje in razstre-
ljeval kamenje, katero sem po-
tem nakladal v vozičke ter jih
porival na glavno progo. Pri ti-
stem kontraktornem delu sem mo-
ral naložiti od osem do trinajst
vozičkov kamenja. Plača je bila
določena na kvadratni čevlj od-
strelenega kamenja. Na vozi-
ček ga je šlo eno tono in tako
sva s tovaršima prejela vsak
dolar od vozička.

(Dolge prihodnje.)

Agitirajte za Prosveto!

Sovjetsko letalo Maksim Gorki, ki je nedavno treščilo na zemljo in se razbilo. Nesreča je
hitevala 49 človeških življenj.

Ivan Vuk: Pol štirih...

Kmet Skopuška iz Batinovec,
ki so v fari sv. Martina, je pri-
šel tisti dan z vrha in dejal svo-
ji ženi Urši:

— Ti, mati, vrh, ki je v Rožič-
kem, bo treba pokriti.

Urša je sklenila roke na pred-
pasniku in rekla:

— Še pred košnjo bo potrebno.
Pozneje se bo težko lotiti pokr-
vanja.

— Seveda, seveda, pred košnjo,
je potrdil Skopuška. — Kaj misliš,
kateroga krova bi vzeli?

Oba sta nekoliko pomislila, po-
tem pa je Urša dejala:

— Vsi so dragi.

— Najcenejši je še Frickov Ju-
rij. Pa tudi najboljši je, pravi-
jo.

— Najcenejši ne bo, je rekla
Urša. — Nekaj je pa res. Njega-
va streha drži kakor pribita. Le
pomisli, kako jo je naredil Samo-
jev, tisti iz malotedske fare.

— Vem, je pokimal Skopuška.

— Prvi veter je postati razkril, da
je streha kazala rebra. Tega pri
Frickovem Juriju ni. Samo...
če bi prišel?

— O, prišel bi že, je rekla Ur-
ša. — K nam bi že prišel, samo
potipati ga bo prav treba.

Skopuška je nekoliko pobob-
nal po mizi in rekel:

— Postrč mi bo treba malo
bolje kakor drugim. Vina, tiste-
ga starega, mu obljubim. Pa
žganjice, tiste v kotu... O, pre-
govorim ga.

Prav tiste dneve je Frickov
Jurij pokrival v Triglovi pri
kmetu Sirotnjaku, da odsluži o-
rača. Sirotnjak je namreč hodil
Fricku njive orat, mu vozil steljo
in druge reči. Plače v denarju ni
jemal, zato pa mu jo je moral
Fricko odslužiti s pokrivanjem
strehe.

Fricko je bil že drugi dan na
strehi, ko je po končani južini
popoldne prišel kmet Skopuška
in se naslonil na lestvo.

— Dober dan, pje, je rekel.

— Dobro srečo.

— Bog daj, Bog daj, je odvr-
nil kmet Sirotnjak in vrgel šopi-
ce s spretnim zamahom na stre-
ho. Krovce jo je ujel, naravnal
in privezel ter se nato obrnil, da
pogleda, kdo je prišel in kdo po-
zdravlja.

— Bog daj, je odgovoril. — Kaj
pa vi, stric?

— Tako, tako! Gledat sem pri-
šel, kako ti streha rase.

— Počasi gre, počasi, je odvr-
nil Fricko. — Slama je dobra, late
so pa redke in debele.

— Pje, Jurij, je začel Skopu-
ška. — Ali misliš še dolgo ostati
na tej strehi?

— Dokler je ne pokrijem, je
odgovoril Fricko in pokrival.

— Kdaj pa bo to?

— Jutri še, je odvrnil.

Skopuška je stopil z eno no-
go na lestvo.

— Pje, Jurij! Nekaj bi te zelo le-
po prosil.

puška. Majhen, okrogličen je
bil videti, kakor klopič nečesa,
ki se vzpenja kvišku.

— No, pje, Jurij. Zdaj nimaš ta-
ko silnega dela. Ko bi bilo ob ko-
šnji, bi te ne prosil. Takrat res
ni mogoče. Veš, pje, hudo rad bi
imel pokrit vrh.

— Vem, stric, da bi radi imeli.
Jaz bi bil pa tudi hudo rad do-
ma.

Skopuška je stopil na streho.

— Doma ti že kdo opravi, pje,
jaz pa sam ne morem pokriti.

— Saj je še več krovcev, stric.

Skopuška je mahnil z roko.

— Pje, Jurij, verjemi ali pa ne,
ti si samo eden. Tvoja gošča dr-
ži, kakor bi bilo z vrvo poveza-
no.

V vsakem človeku je struna,
ki zapoje, če zadeneš ob njo. Na
to struno je brenknil Skopuška.

— Kje pa je ta vaš vrh? Saj
imate vendar vse z opeko krito?

Skopuška je bil že na strehi
poleg Fricka.

— Goričev vrh je pokrit z ope-
ko, Goričev. Viničarija v Rožič-
kem je pa gola.

Fricko se je nejevoljno obrnil:

— To je pa celo uro daleč!

— Pjee... Kaj praviš, se je
dobričal Skopuška. — To pa res
ni eno uro. Pol ure je, samo pol
ure.

— Od vas morda. A iz Mačkov-
cev?

— No, iz Mačkovcev... bo men-
dal kakšne tričetrt, je opraviče-
val Skopuška. — Iz Batinovec je
pa slabe pol ure.

Jaz moram pa vendarle iz
Mačkovcev, je rekel Fricko.

— Eh, kaj, pje... Jutri zve-
čer pridri naravnost k nam v Ba-
tinovec.

Fricko je majal z glavo.

— Ne jezi se, pje. Videl boš, ka-
ko se nama bo godilo.

— O, vem... se je ježno na-
smehnil Fricko.

— Staro vino je v vrhu, pje. Iz
osmega leta. Kakor olje.

— Pje, žganjico imam, slivov-
ko, kakršne še nisi pil. Kakor
kaka. Ne bo ti žal, pje.

Fricko je omahoval.

— Ali daleč je, stric, daleč.

— Jurij, pje. Pomisli iz tujnje
(Tujnka, lesena posoda, kad,
kjer hranijo zabelo in meso)

mastna reč in vino osmega
ta. Kaj se braniš?

— Ne utegnem, to je. Saj in
doma tudi še jesti!

— Ne mislim tako. Vem, da
maš. Bodi tako dober in po-
mi vrh. Glej, na škodo mi.
Tvoj dedek mi je privaril,
mi tudi ne smeš odreči.

— Fricko je mahnil v pokr-
to.

— Pje, Jurij, pridri.

Fricko si je obrisal z roka
čelo. Nejevolja se mu je po-
la na obrazu. V mislih je na-
računal, nato pa dejal:

— Naj bo, stric. Ali povem
da zvečer odidem, pa naj bo
krito ali ne.

— Bo, bo, se je razveselil
puška. — Saj ni toliko, da
mogli v enem dnevu. In pa
pozabi! Zadovoljen tega, pje,
bom na vaši strehi.

— O, pje, kaj? ... Saj me
znaš? Pila ga bova, pje, da
s strehe padeš.

Fricko se je samo nasme-
h. Ko je bil Skopuška zopet
tleh, je vprašal:

— Pje, koliko šopov pa naj
peljem v vrh, da ne bo pre-
lo?

Fricko je računal.

— Stari so računali na dan
dvajset šopov. Ne vem, ali
zdaj urnejši, ali pa delate
manjše, pet in dvajset se jih
ustraišim.

— Da ne bo sile, tri in dva
jih zapeljem, pa bo.

Poslovil se je in ves za-
ljen odšel.

— Ali si videl, Jurij, kako
zna? Celo gostijo boš imel.

— En dan me ne bo konec,
odgovoril Fricko. — Nisem mi
iti nikamor, pa me je ujel.

— Oglice in 'kačo' priveti,
ti pomagata.

Fricko je mahnil z roko:

— En dan me ne bo konec.

Drugi dan na večer se je
rij Fricko oglašil v Batino-
pri kmetu Skopuški...

Tu pa se začneja zdaj dr-
poglavje.

(Dolge prihodnje.)

Izkušnje slovenskega priseljence

Piše Frank Kroil

(Nadaljevanje.)

Mirno sem sedel in dremal v
vagonu, vlak je pa drvel preko
arizonskih prerij. Ob jutranji
zarji je dospel v mesto Tucson in
se ustavil na postajališču za to-
vorne vlake. Tam sem izstopil po
dolgi vožnji, da naredim načrt
za nadaljnje potovanje.

V mestu sem ostal šest ur in
počival v senci pod drevjem. Ko
sem se vrnil na postajališče, sem
nalezl na starega "trempa", ki
mi je povedal, kdaj in kam od-
peljejo tovrni vlaki. Bil sem ves-
el, ker sem dobil tovariša, ki
me bo spremljal na potovanju.
Stala sva za zidovjem neke to-
varne in se skrivala, ko je pri-
drvel tovrni vlak, na katerega
sva se zagnala in že sva bila na
vagonu. Najina prosta vožnja se
je zopet začela.

Nastala je noč in midva sva
se vozila že nekako šest ur, ko
se je nama približal zavirač. Za-
del je naju izpraševati, kam sva
namenjena. Povedal sem mu, da
je moj cilj Douglas in zavirač
je dejal, da sva vozim v napako-
smer. Na prvi postaji naj izsto-
pim in poiščem drugi vlak. Ker
sem mislil, da me hoče potegniti,
zato ga nisem poslušal, čeprav
je govoril resnico. V vagonu sem
med vožnjo tudi zaspal; ko sem

se prebudil, sem se znašel na
neki postaji arizonskih prerij.
Bilo je v mesecu novembru in
hladno. Začel me je tresti mrz
in zato sem skušal napraviti v
bližini ogenj in čakati, da se
zdani. Tovariš me je bil zapustil
in ostal sem zopet sam v nezna-
nem kraju.

V bližini postaje sem opazil
neko barako in poleg barake ve-
lik kup drv. Izkoristil sem pri-
ložnost, zakuril ogenj in začel
nositi drva s tistega kupa. Ka-
kor sem pozneje izvedel, je sta-
noval v baraki neki Mehikan s
svojo družino. Imel je prilično
število otrok, in ko so vsi trdno
spali, sem jih jaz olajšal za drva.

Ko se je popolnoma zdanilo,
sem se začel ozirati okrog, da bi
zagledal tovrni vlak, toda do-
mačini so mi povedali, da se to-
vrni vlak ustavi samo enkrat
na teden v naselbini, drugi pa
drviyo naprej s tako naglico, da
se jih ne da oprijeti. Ta novica
ni bila prijetna, pa vseeno ni-
sem izgubil poguma, ker sem se
raznim neprilikam že privadil.
Kakih 24 milj stran je bilo me-
sto Bisbee in odločil sem se, da
ga dosežem peš. Vzel sem pot
pod noge in šel dalje po kolovo-
zu. Ko napravljam nekako eno mi-

ljo hoda, se ustavim in ležem na
peščeno zemljo, kajti za pešho-
jo nisem imel nikakega veselja.
Komaj sem se vlegel, pa je pri-
drvel mimo avtomobil in se ustavil
poleg mene. Voznik me je
vprašal, kam sem namenjen, in
ko sem mu povedal, me je povabi-
l naj prisredem. Razume se, da
sem bil povabila vesel. Urno
sem skočil v avtomobil, ki je od-
brzel z menoj dalje po peščeni
cesti.

Na avtomobilu sem se peljal
le dvajset milj, do nekega ma-
lega mesteca na preriji. V okoli-
ci je bilo par malih rudnikov in
zato sem sklenil, vprašati za de-
lo. Ko sem vstopil v urad delo-
vodje, mi je takoj povedal, da
ima uposlene le Mehikane, ki
delajo za nizko plačo, kakršno
bi jaz najbrž odklonil. Svetoval
mi je, naj odpotujem v Bisbee,
kjer se delo lahko dobi in je
plača večja. Jaz sem ga poslu-
šal in odšel peš proti novemu
cilju. Ko sem tako korakal ka-
ki dve milj, sem opazil zadaj
vozilo, ki je drvelo po prašni
cesti proti meni. Dal sem mu
znamenje, da bi se ustavil, ki ga
je voznik opazil. Ko je privozil
do mene, se je ustavil in me
vprašal, kaj hočem. Jaz sem ga
lepo poprosil, naj me vzame na
avtomobil, ker bi se rad odpeljal
v